

OSLO- DEBATT

aftenposten.no/meninger

E-post: debatt@aftenposten.no

Skriv til: Aftenposten, Debattredaksjonen, Postboks 1, 0051 Oslo.

Hovedinnlegg: 4000 tegn inkl. mellomrom.

Debattinnlegg: 2000 tegn inkl. mellomrom.

Kortinnlegg: 1000 tegn inkl. mellomrom.

Skriv kortest mulig.

Vi forbeholder oss retten til å forkorte.

Innlegg som er sendt til flere aviser, trykkes ikke.

Oppgi navn, adresse og telefon på dagtid.

Aften returnerer ikke artikler som blir sendt oss på papir.

Folket valgte Domkirkeplassen

■ Et ekte sted dannes ikke ved et vedtak

Tore Edvard Bergaust
dosent, landskapsarkitektur,
Universitetet
for miljø-
og biovitenskap

22/7. Et år er gått og beslutningstagerne har bestemt seg for hvor det felles, nasjonale minnemonumentet i Oslo skal stå. Men har prosessen frem til det fulgt det inkluderende utsagnet om mer åpenhet og mer demokrati?

Området ved Oslo domkirke ble av folket kåret som det sentrale minnesteedet i byen i dagene etter 22/7. Et samlende sted for alle, uansett klasse, etnisitet, religion eller isme. I den fragmenterte og segregerte by som Oslo er, dannet innbyggeren en felles arena mot fremmedgjøring og for fellesskap. Stedet endret innhold og ble for oss alle meningsbærende med ny identitet og med en ny ideologi som sprang ut av en felleshandling om enhet, en sjelden kognitiv kåring og opplevelse av et sted.

Overser byens dynamikk

Når Åse Klevelands styringsgruppe og Regjeringen overser denne forståelsen om individuell handling som kommer til uttrykk og gir ny mening til et sted, overser de også byens dynamikk i å endre seg, i et sosialt perspektiv. Det er å frata borgernes rolle og rettighet i utvikling av sin egen by.

Byens plasser har historisk vært sentrale sosiale møteplasser, også for diskusjon og meningsutveksling, et bidrag til mer demokrati og åpenhet. I sosiologisk kontekst blir stedsers funksjon og vellykthet dannet på grunnlag av de sosiale relasjonene som definerer dem. Det dreier seg om sosial romproduksjon og stedsidentitet.

Geografen Doris Massey mener at i en globalisert verden med økt usikkerhet og fremmedgjøring er det behov for å få ekte steder. Det ekte stedet dannes ved en prosess, ikke et vedtak,

På Domkirkeplassen uttrykte det multietniske folket ved sin handling en demokratisk prosess for mer åpenhet og mer demokrati.

men i en dialog av handlinger på selve stedet.

Felles erfaringer

Steder er ikke statiske, men endres over tid, og kan ha mange ulike lag av innhold og betydning. Stedet ved Oslo domkirke er således gitt et nytt lag av felles erfaringer som konstituerer et nytt sted. Det er ikke lenger en kirkeplass i folkets bevissthet. Hadde Kleveland & co. lest en av renessansearkitektens teoretiker, Leon Battista Alberti, *De re aedificatoria* fra 1443-1452, vil de se at han ikke snakker om kirken, men om tempelet og at tempelet må få den mest fornemme plass i byen. Slik var det vel også befolkningen oppfatter området ved Oslo domkirke. Den var et åndelig tempel, et hellig sted for sosial samhandling og med individuelle opplevelser, for kontemplasjon, for sorg, fortvilelse, vantrø og håp, for alle typer troende og ikke-troende.

Den sosiologiske forståelsen av byen er at den er i utvikling. Samtidig sitter beslutningstagerne fast i sine egne ideologier og ismer, fjernt fra folkets kulturelle betydning og aktive handlinger og liten forståelse for hvordan byen fungerer.

Det dreier seg ikke om byutvikling i sjøkanten, med kulturelle institusjoner som drivkraft og investors maksimering av avkastning, men om følelser og identitet, kvalitative kvaliteter i vårt liv.

Uttrykte åpenhet

Sosiolog og filosof Henri Lefebvre peker mot en ny humanisme, men da må beslutningstagerne omfavne det spontane i det sosiale liv og tilrettelegge for det. På Domkirkeplassen uttrykte det multietniske folket ved sin handling en demokratisk prosess for mer åpenhet og mer demokrati. Dette betyr en massiv brukermedvirkning fra alle de tusener som har benyttet Domkirkeplassen etter 22/7. Motsvaret fra beslutningstagerne synes ikke å ha vært interessert i denne botten-up prosessen, og har svart med en klar top-down tankegang.

Et minnesteed må være åpent for alle og ikke utelukke noen med sin beliggenhet. Et minnesmerke kunne vært et sentralt sted for byutviklingsprosessen over tid, et bidrag til å dyrke byen.

Uten tilhørighet til folket

Vi får nå et sted i Oslo uten tilhørighet til folket, plassert vekk fra det hektiske byliv i sentrum.

Domkirkeplassen ble i dagene etter 22/7 i fjor et inkluderende og verdig sted for den vitale byen, skriver Tore Edvard Bergaust

FOTO: ERLEND AAS/NTB SCANPIX

Vi har mange av dem fra før. De er sjelden en del av hverdagens byliv, men man tar omveien til dem på årsdager og markeringsdager som 8. mai og 17. mai. Ellers står de relativt øde og er fratatt en aktiv påminnende, reflekterende og kommuniserende rolle. Alle monumentene som etter hvert er på og omkranses Akershus festning, er vel et godt eksempel på det. De ligger sentralt, men likevel perifer i den hektiske by.

Nå er det vel de færreste som er i eller besøker sentrum som krysser gjennom Regjeringskvartalet, i motsetning til områ-

det i krysning mellom landets hovedgate og Torggata/Storgata. Domkirkeplassen ble et attraktivt, inkluderende og verdig sted for den vitale byen. Et sted i hjertet av byen og lett tilgjengelig både for dem som til daglig benytter byen og tilreisende. En lett gjenkjennbar plass. Et åsted som med sin unike beliggenhet ligger i grensen mot den vitale by, men som også vil kunne danne ramme for et stille rom under eksisterende trekroner, for ettertanke og kontemplasjon.

Det er en plass som ikke vil kreve en aktiv oppskiking, men som ved sin lokalisering kunne

bidra inn i hverdagen, som en påminning. En påminnelse om det som skjedde, lidelsene til de som ble rammet, anerkjennelse for ofrene både i Regjeringskvartalet og på Utøya. Men også en vekker om den takknemlighet vi bør føle for det åpne og demokratiske lille landet vi har, som vil gjøre minnesmerket relevant i uendelighet. Verdier som er verd å få en fremskutt plass både i våre fysiske omgivelser og i våre sinn. Det kunne den ha fått i et av byens mest sentrale steder, valgt av folket.

Det hadde vært lidelsene fra 22/7 verdig.